

Obsah

Předmluva / 11

Úvod / 13

Téma a cíl práce / 15

Prameny a literatura / 16

Metody / 18

1 Historicko-kulturní úvod / 21

1.1 Stručně o vzniku a vývoji tkaní / 23

1.2 Tkaní jako symbol a jeho odraz v jazyce / 27

1.3 Magická moc tkaní v lidových představách Slovanů / 29

1.4 Tkaní na ručním horizontálním tkalcovském stavu / 31

2 Etymologický výklad názvů tkalcovského stavu a jeho částí / 35

2.1 Názvy tkalcovského stavu / 37

2.1.1 Názvy s předpokládaným praslovanským původem / 37

ch. *stative*, srb. *стамуше*, č. *stativa*, *stativy* / ch. *stan*,

srb. *стам*, č. *stav* / ch. *krosna*, srb. *кросна* a č. *krosna* /

ch. *tara*, *natra*, srb. *тара*, *натра* / ch. *razboj*, srb. *разбој*

2.1.2 Další chorvatské a srbské názvy / 50

ch. *nared* / ch. *prema*, *prijema* / ch. *taler*, *talerija* / ch. *vučinj*, *vučen*

2.1.3 Další české názvy / 55

kalc / *verštat*, *veřtat*

2.2 Názvy částí tkalcovského stavu / 56

2.2.1 Základní konstrukce tkalcovského stavu / 56

.1 Chorvatské a srbské názvy / 57

ch. *balvanići*, srb. *балвани* / ch. *bande* / ch. *banki* / ch. *gambele*,
gambile / ch. *grede*, srb. *греде*, *гредице* (*гредељу*) / ch. *grušt* /
ch. *kostur* / ch. *ličnice* / ch. *mural* / ch. *požice*, *podari*, srb. *ножице*,
ногари / ch. *okvir*, srb. *оквир* / ch. *skrajnice* / srb. *coje* / ch. *stòli* /
ch. *stranice*, *stranke*, č. *postranice*

.2 České názvy / 69

boky / *sloupky*

2.2.2 Části základní konstrukce tkalcovského stavu / 71

.1 Chorvatské a srbské názvy / 71

ch. *poličice*, srb. *поличке* / ch. *prečke* (*frečke*), *prečage* / srb. *венчанице*

.2 České názvy / 74

káčerky, *kačenky* / *kobyła* / *křesinky* / *ligri* / *svorky*, *svůrky* / *svrcholce*

2.2.3 Osnova / 79

.1 Názvy s předpokládaným praslovanským původem / 81

ch. *osnova*, srb. *основа*, č. *osnova*

.2 Další chorvatské a srbské názvy / 83

ch. *kita* / ch. *kòsa* / ch. *lanac*, srb. *ланац* / ch. *veriga*

.3 Další české názvy / 87

cop / *pletenec*

2.2.4 Horní a dolní vratidlo / 88

.1 Názvy s předpokládaným praslovanským původem / 89

ch. *vratilo*, srb. *вратило*, č. *vratidlo* / ch. *navôj*, srb. *навој*, č. *návoj*

.2 Další chorvatské a srbské názvy / 93

ch. *šajbe* / ch. *vrteno*, srb. *вретено*

.3 Další české názvy / 95

lotr / *pámel* / *vál*, *válec*

2.2.5 Části vratidel / 97

.1 Chorvatské a srbské názvy ozubeného kola / 98

.2 České názvy ozubeného kola / 99

.3 Chorvatské a srbské názvy západky / 99

.4 České názvy západky / 103

2.2.6 Nitelnice / 106

.1 Názvy s předpokládaným praslovanským původem / 107

ch. *nit*, *nićanica*, srb. *нит*, *нићаница*, č. *nitělnice*

.2 Další chorvatské a srbské názvy / 109

ch. *češalj*

.3 Další české názvy / 111

cajk / *list* / *nádobí*

2.2.7 Části nitelnice / 113

.1 Chorvatské a srbské názvy trámek v nitelnici / 113

ch. *bakete* / ch. *baštuni* / ch. *cijerac*, srb. *цепац* / srb. *тољашка*

.2 České názvy trámek v nitelnici / 116

činka / *kšafy*

.3 Chorvatské a srbské názvy očka v nitelnici / 118

ch. *kotlac*, *kotalac*, *kotlenik*, srb. *котлац*, *коталац* / ch. *oko*, č. *očko*

.4 České názvy očka v nitelnici / 119

hadlaf

2.2.8 Prošlup / 120

.1 Chorvatské a srbské názvy / 121

ch. *zijeв*, srb. *зеџ*

.2 České názvy / 122

foch / *prošlup*

2.2.9 Skřipce / 123

.1 Názvy s předpokládaným praslovanským původem / 124

ch. *škripac*, srb. *шкрипац*, č. *skřipec*

.2 Další chorvatské a srbské názvy / 126

ch. *frker* / ch. *kolotur*, *kolotura*, srb. *колотурић* / ch. *skočci*,

srb. *скоцци* / ch. *tombolka* / srb. *точкућ* / ch. *žabica*

2.2.10 Šňůry/trámky u skřipců / 128

.1 Chorvatské a srbské názvy / 129

srb. *ђаволчићи*, *ђаволкичи* / ch. *tunja*, srb. *туња* / ch. *žnoga*

.2 České názvy / 130
pacholky / šmejholec

2.2.11 Podnožky / 132

- .1 Názvy kontinuující **podъпожьky*, **popoži*, **podъpoži* / 133
ch. *podnoži*, srb. *подножи*, č. *podnožky*
- .2 Další chorvatské a srbské názvy / 135
ch. *gaz*, *gazilo* / ch. *lapci*, *laptaci* / srb. *ногари*, *ножила* / ch. *pedale*,
č. *pedál* / ch. *poplaci* / ch. *stope*, *stopalo*, *stopnjak* / ch. *žaba*
- .3 Další české názvy / 138
šlapáky

2.2.12 Útek / 139

- .1 Názvy s předpokládaným praslovanským původem / 139
ch. *potka*, srb. *потка*, č. *útek*
- .2 Další chorvatské a srbské názvy / 140
ch. *kukica* / srb. *натка*, *наткава*
- .3 Další český název / 141
podělávká

2.2.13 Cívka / 142

- .1 Názvy s předpokládaným praslovanským původem / 142
ch. *cijev*, srb. *џев*, č. *cívka*
- .2 Další chorvatské a srbské názvy / 144
ch. *kalem*, srb. *калем* / ch. *mosur*, srb. *мосур* / ch. *špula*, č. *špule*
- .3 Další české názvy / 145
fajfka / kaneta / pišťala

2.2.14 Člunek / 146

- .1 Názvy s předpokládaným praslovanským původem / 146
ch. *čunak*, srb. *чунак*, č. *člunek*
- .2 Další chorvatské a srbské názvy / 148
ch. *barketa* / ch. *brodić* / ch. *lađa*, *lađica* / ch. *navižela* /
ch. *sovjelo*, *sovjela*, srb. *сoвелька*, *савелька*
- .3 Další český název / 151
snovalka

3. Způsoby tvoření názvů / 177

- 3.1 Sémantické prostředky tvoření názvů / 180
 - 3.1.1 Metaforické názvy / 180
 - 3.1.2 Metonymické názvy / 181
- 3.2 Formální prostředky tvoření názvů / 182
 - 3.2.1 Slovo tvorné prostředky, jimiž byly utvořeny názvy s předpokládaným praslovanským původem / 183
 - 3.2.2 Slovo tvorné prostředky, jimiž byly utvořeny mladší chorvatské, srbské a české názvy / 183
 - .1 Suffixace / 183
 - .2 Prefixálně-suffixální způsob tvoření / 184
 - .3 Kompozice / 184
- 3.3. Názvy přejaté z cizích jazyků / 185

Závěr / 187

Sažetak / 195

Résumé / 199

Zkratky jazyků a dialektů / 201

Seznam literatury / 203

Rejstřík slov / 217